

Cseh Károly

Betűikből csillag fénye árad

Az Ige betűtestet is ölthet. Ilyenkor a nyomdai jelek megelevenednek és üzenetet közvetítenek. A betűtestet öltött Ige: a Biblia. Üzenet és egyben törvény is: az Úr szava nyilatkozik meg benne.

A szóbeli meggyés kinyilatkoztatás, a „próféták által szólott” hirdetés hosszú-hosszú idő alatt rögzült. Pergamentekercsek sorjáltak századokon, ezredeken át, majd mécsesek lángjainál kódexlapokra íródott az idő fölötti üzenet.

Az Ószövetség héberül, az Újszövetség az akkori világnyelven, görögül íródott, a *Septuaginta* a „hetvenes” fordítás (a hagyomány szerint: hetven tudós munkája). Ezt a latin *Vulgata* követte. Olyan ez, mintha rakományán túl hírt is vivő hajót folyóról tengerre juttatnánk, hogy megkezdje hanyattatásokkal teli útját a végtelen hullámokon.

A Biblia időben és térben is kiárad. Tűz és víz itt nem ellensége, hanem gyönyörű egysége egymásnak. Ahogy a keresztyén ünnepek a Pünkösdben csúcsoznak ki, akképp az Ige is. Az apostolok, a rájuk hulló lángnyelvek után, oly módon nyilatkoznak meg, hogy minden nép és nemzet saját nyelvén hallja azt. Ez jelképes mozzanat is. A minden népnek saját nyelvén szólás, szólítás nem más, mint a nemzeti nyelvre áttett Biblia. A fordítók idegenből hozták haza és meghonosították az Igét. A latin *Vulgata* alapján készült első hazai átültetések – Pécsi Tamás és Újlaki Bálint tollából 1416–40 között – a huszitizmus jegyeit viselték magukon (az ún. Huszita-Biblia). Ezt követte 1516–19-ben az evangéliumrészleteket, zsoltaókat magában foglaló Jordánszky-kódex, majd a könyvnyomtatás feltalálása után Komjáti Benedek, Pesti Gábor bibliarészletei. S ettől fogva bibliafordításunk elindult a kiteljesedés felé. Erdősi Sylvester János, Buda elfoglalása évében, 1541-ben adja ki a teljes Újszövetséget magyar nyelven. Szimbolikus mozzanata ez is történelmünknek. Ahogy a pogány egyre inkább elfoglalja az országot – úgy nő meg az Ige hatalma nyelvünkben. S növekszik egyre: Heltai Gáspár 1551–56 között néhány könyv kivételével átülteti az egész Bibliát – hogy aztán a teljesség Károli Gáspár *Vizsolyi Bibliájában* testesüljön meg, 1590-ben. Ahogy erősödik a mélyből a kiáltás, úgy erősödik fentről a kihirdetés. Nyelvünk hatalma ez, mely „egyetlen botunk, batyunk, fegyverünk” (Kányádi Sándor). Kiáltás és kihirdetés: jajszó és fényes ige együtt vonul végig nemzetünk történelmében, a nyelv útján. Gyönyörű szavaink az elsötétült időkben úgy fénylenek fel, mint vércseppen a csillag fénye.

Nálunk a nép nyelvén meghonosított Bibliák együtt remegtek az itt élők szívével-lelkével. „A református magyar népben éppúgy benne van a Biblia, mint a kenyér, amelyet eszik, s mint a szőlő, amelyet kapál. Ebben mosakodott és ebben ünnepelt. A Károli Gáspár három éven át nyílt mondataiban három évszázad magyar áhítata illatozott a Teremtő felé” – ahogy láttatóan és látlelet-szerűen Németh László megfogalmazta.

A Károli-Bibliát zseniálisan jobbító Szenczi Molnár Albert 1608-ban Hannoverben kiadja a *Hanauai Bibliát*, majd Komáromi Csipkés György 1675-re

